

ЗАПИТУВАЛИ-ВІДПОВІДАЄМО: щодо укладення та повідомної реєстрації колективних договорів

Якою мовою повинен бути укладений колективний договір?

Відповідь: Закон України «Про колективні договори і угоди» та Порядок не містять норми щодо мови, якою мають бути викладені колективні договори та угоди.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про засади державної мовної політики», законодавство України про мови складається з Конституції України, Декларації прав національностей України, цього Закону, законів України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин», «Про національні меншини», «Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин» та інших законів України, а також міжнародних договорів, що регулюють питання використання мов, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Основи державної мовної політики визначаються Конституцією України, а порядок застосування мов в Україні - виключно цим Законом, з норм якого мають виходити інші правові акти, що визначають особливості використання мов у різних сферах суспільного життя.

Відповідно до ч.1 ст.10 Конституції України, державною мовою в Україні є українська мова.

Відповідно до рішення Конституційного суду України від 14 грудня 1999 року, по справі № 1-6/99, положення частини першої статті 10 Конституції України, за яким "державною мовою в Україні є українська мова", треба розуміти так, що українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом (частина п'ята статті 10 Конституції України).

Частіше від колективу виступає довірена особа - голова ради трудового колективу, яка не має свідоцтва і печатки, тому надати копії зазначені у Порядку повідомної реєстрації немає можливості. Як бути у такому випадку?

Відповідь: Згідно зі статтею 4 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» суб'єктами сторони працівників на локальному рівні є первинні профспілкові організації, а в разі їх відсутності – вільно обрані для ведення колективних переговорів представники (представник) працівників.

Підтвердження репрезентативності суб'єктів сторін колективного договору цим Законом не передбачено (стаття 7). Водночас, Закон не вимагає від представника трудового колективу надавати будь-яке свідоцтво чи скріплювати свій підпис у колективному договорі печаткою.

Чи є обов'язковим укладення колективного договору?

Який повинен бути період переукладення колективного договору?

Чи є законним укладання колективного договору на невизначений термін (без зазначення кінцевої дати)?

Який термін дії колективного договору?

Яка повинна бути чисельність працівників на підприємстві для укладення колективного договору?

Яка відповідальність керівника підприємства за відсутність колективного договору на підприємстві?

Чи можлива пролонгація дії колективного договору і як проводити її повідомну реєстрацію?

Відповідь: Міжнародними нормами, зокрема, Конвенцією МОП № 98 (стаття 4), Конвенцією МОП № 154, Європейською соціальною хартією /переглянутою/ (стаття 6) передбачено ведення колективних переговорів на добровільних засадах. Водночас, відповідно до статті 8 Кодексу законів про працю України, якщо міжнародним договором або міжнародною угодою, в яких бере участь Україна, встановлено інші правила, ніж ті, що їх містить законодавство України про працю, то застосовуються правила міжнародного договору або міжнародної угоди. Положення Закону України «Про колективні договори і угоди» відповідають зазначеним міжнародним нормам.

Закон України «Про колективні договори і угоди» не передбачає:

- обов'язковості щодо укладення колективного договору та щодо визначення у ньому строків на які він укладається;
- норм, що обмежують строки дії колективного договору за винятком випадків реорганізації, ліквідації підприємства, або зміни його власника;
- норм, які визначають чи обмежують чисельність працівників для укладення колективного договору на підприємстві;
- відповідальності за відсутність колективного договору.

Разом з тим, статтею 17 Закону передбачена відповідальність за ухилення від участі в переговорах щодо укладення, зміни чи доповнення колективного договору.

Строки дії колективного договору визначені в статті 9 Закону України «Про колективні договори і угоди»:

- колективний договір набирає чинності з дня його підписання представниками сторін, або з дня, зазначеного у колективному договорі;
- після закінчення строку дії колективний договір продовжує діяти до того часу, поки сторони не укладуть новий або не переглянуть чинний, якщо інше не передбачено договором.

Повідомна реєстрація продовження строку чинності колективного договору законодавством не передбачена.

Водночас, якщо в результаті оформлення факту продовження строку чинності колективного договору вносяться будь-які зміни до договору, то вони мають бути зареєстровані, як зазначено у пункті 8 Порядку.

Крім того, Законом передбачена можливість внесення змін і доповнень до колективного договору протягом строку його дії, тільки за взаємною згодою сторін в порядку, визначеному колективним договором (стаття 14).

Чи обов'язково колективний договір має реєструватись?

Чи на всі колективні договори розповсюджуються вимоги щодо їх реєстрації?

Чи має силу незареєстрований колективний договір?

Чи настає відповідальність за неподання колективного договору на реєстрацію?

Відповідь: Відповідно до Закону України «Про колективні договори і угоди» колективні договори підлягають повідомній реєстрації в установленому порядку місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування (стаття 9). Закон не містить будь-яких виключень.

Незареєстрований колективний договір має юридичну силу, оскільки колективний договір набирає чинності з дня його підписання представниками сторін або з дня, зазначеного у колективному договорі.

Відповідальність за неподання колективного договору на реєстрацію законодавством не передбачена.

Водночас, органи, уповноважені розглядати трудові спори беруть до уваги зареєстрований примірник колективного договору (витребують копію у реєструючого органу або сторін колективного договору) та рекомендації реєструючого органу, що унеможлиблює фальсифікацію документів.

Оскільки реєстрація колективних договорів носить повідомний характер, терміни подання на повідомну реєстрацію колективних договорів та змін і доповнень до них законодавством не обмежуються.

Факт повідомної реєстрації колективного договору не має таких наслідків, як наділення сторін колективного договору додатковими правами або покладення на них додаткових обов'язків. Висновки реєструючого органу щодо приведення колективного договору у відповідність з вимогами законодавства носять рекомендаційний характер.

Тому, для встановлення конкретного строку подання колективного договору на повідомну реєстрацію немає достатніх підстав.

Згідно зі статтею 14 Закону України «Про колективні договори і угоди», зміни і доповнення до колективного договору протягом строку його дії можуть вноситися тільки за взаємною згодою сторін в порядку, визначеному колективним договором. При цьому, порядок ведення переговорів з питань розробки, укладення або внесення змін до колективного договору визначається сторонами і оформляється відповідним протоколом (стаття 10 Закону).

Водночас, відповідно до законодавства реєструючий орган не має повноважень втручатися у переговорний процес на підприємстві та визначати строки подання на повідомну реєстрацію змін та доповнень, що вносяться до колективного договору.

Слід зазначити, що є приклади, коли сторони угоди визначають в угоді терміни подання її на повідомну реєстрацію.

Чи потрібна заява від керівника підприємства, установи, організації, який звернувся до реєструючого органу з метою здійснення повідомної реєстрації колективного договору?

Відповідь: Зазвичай сторони подають на реєстрацію колективний договір із супровідним листом. Це дозволяє відслідкувати терміни здійснення повідомної реєстрації, мати контактні дані суб'єкта, що надіслав колективний договір.
